

ti, consequenter permitti videtur, ut cum illa transire possint; ergo et Prælati datur potestas illam concedendi. Rursus cum Indultum indifferenter loquatur de quacumque religione, imo maxime prohibeat transitum ad laxiorem, videtur etiam transitum ad illam concedere de licentia Prælati, et a fortiori ad æqualem. Confirmatur, quia in illis Indultis sub disjunctione dicitur, nisi de licentia Generalis, vel Summi Pontificis; ergo significatur licentiam Generalis sufficere ad quemcumque transitum, sicut sufficit Pontificis Summi. In contrarium autem est, quia privilegium non extenditur ad aliquid contra jus commune, quantum ad id quod neque in ipso exprimitur, neque ad effectum directe intentum in privilegio necessarium est; talis vero est licentia; ergo.

34. *Primum pronuntiatum in hoc dubio, non solum posse dare, sed interdum debere.* — Circa hoc imprimis certum est posse hos Prælatos dare licentiam transeundi ad aliam religionem arctiorem, seu perfectiorem; probatur, quia hoc jure communi est concessum, vel potius naturali et Civino, et per Indulta non est prohibitum, ut per se constat, quia neque in eis invenitur talis prohibitio, neque finis eorum est tollere, sed augere potius jus et potestatem Prælatorum. Quin potius, ut supra dixi, tenebitur Prælati dare hanc facultatem, si conditiones superius etiam positæ concurrant. De Prælati Societatis existimo nunquam obligari, per se loquendo, id est, ex vi perfectionis alterius religionis, quia merito judicare possunt institutum suum ab aliis non superari in absoluta perfectione, licet in aliquibus austeritatibus corporalibus superetur, ut constabit ex infra dicendis, in tract. 10, de hoc instituto.

35. Solum posset quis dubitare de ordine Carthusiensi, quando secundo postulat licentiam transeundi ad illum, qui jam semel ad illum transiit, et in illo non perseveravit, sed ad Societatem rediit; nam, cum Pontifices in his privilegiis excipiant ordinem Carthusiensem, etiamsi exceptionem limitaverint ad unam vicem, propter vitandam inconstantiam, tamen per hoc satis videntur declarasse, illum ordinem esse arctiorem; ergo quamvis prohibeant secundum transitum ad illum sine licentia, cum non prohibeant hanc licentiam concedere, videtur statim sequi obligatio naturalis dandi illam, quæ etiam est juxta cap. *Licet*, de Regul., quod suam vim retinet, in eo in quo revocatum non est.

Respondeo imprimis non teneri in particulari, quando judicant, vel personæ ipsi non expedire, vel religioni esse nocivum; nam, hoc ad minimum, vel concedit, vel supponit privilegium, alias esset inutile, et præter rationem. Deinde assero etiam per se, et ex parte religionis non teneri ad hanc facultatem secunda vice dandam, quia non coguntur credere illum statum esse perfectiorem, nec Pontifices fecisse illam exceptionem, sed ob majorem securitatem, ut supra dicebam. Non dubito tamen, quin in hoc casu possint illam concedere, quia possunt renuntiare privilegia sua, quando hæc renuntiatio non vergit in damnum suæ religionis, ut supponimus in tali casu, etiam in individuo.

36. *Secundum pronuntiatum.* — Secundo dicendum est: quotiescumque Prælati Societatis judicaverit, vel ad bonum suæ religionis, vel ad majus bonum ipsius religiosi non professi, sed tantum per vota simplicia in Societate emissa, expedire, dare illi licentiam, ut ad aliam religionem transeat, etiam laxiorem, potest id facere, et subditus securus transire. Hoc non assero ex vi Indultorum, quæ nunc explicamus; nam, ut statim de professis dicam, ex illis non satis probatur, sed fundatur hoc in speciali potestate, quam habet Societas ad dimittendos hujusmodi religiosos, etiam a votis suis liberos, ex justis causis, juxta suas constitutiones; nam inde evidenter fit, posse eis dare licentiam ad hujusmodi transitum, per quem non tollitur religiosus status, licet fortasse minuatur. Unde fit ex minori causa posse Prælatum hanc licentiam dare, quam dimittere religiosum, ut ad seculum transeat, quia minor immutatio fit in statu religioso. Verum est tamen non posse religiosum Societatis cogi ad admittendam illam conditionem, quia nemo potest compelli ad profitendam religionem, quam non promisit; si tamen ipse acceptare vellet, Prælati optime potest sub illa conditione eum dimittere, et ipse tenebitur eam implere, vel ad Societatem redire.

37. Sed quid, si solutis votis dimittatur, cum eo tamen onere ab ipso acceptato? Respondeo, consultius videri ut in eo casu vota non irritentur, sed relinquuntur, donec per professionem in alia religione extinguantur, quia nulla apparet necessitas anticipandi solutionem votorum, et aliunde securius id erit ut impleatur conditio, quam si subditus statim liber dimittatur, si tamen postea nolit implere conditionem, vix poterit efficaciter

compelli; nam, licet possit, vel capi, vel puniri, in rigore non est apostata, quia jam non est religiosus, quem statum sine apostasia reliquit; postea ergo ad summum peccat, quia non implet promissum ingrediendi religionem, pro qua infidelitate poterit aliquandiu puniri vel affligi juxta retentam jurisdictionem in talem personam, ex vi prioris pacti, et privilegiorum; si tamen sit pertinax in suo proposito, non est perpetuo excommunicandus aut incarcerandus ob eam rem, sed tandem erit suæ conscientiae relinquendus.

38. *Tertium pronuntiatum bipartitum.* — Dico tertio, Prælati Societatis non posse ex vi superioris Indulti dare licentiam professis Societatis transeundi ad strictiorem religionem, nisi aliud habeant. Prima pars probatur, quia imprimis non potest dari hæc licentia ad transeundum ad religiones omnes monachales, excepta Carthusiensi, quia in extravag. *Viam*, de Regul., hoc prohibitum est omnibus mendicantibus, etiam de licentia suorum Superiorum; Societas autem una est ex mendicantibus, quæ, licet nondum existeret quando illa constitutio edicta est, nihilominus ad illam extenditur, tum quia generaliter loquitur Constitutio, et extenditur etiam ad futura; tum etiam quia Pius V, declarans Societatem esse veram religionem mendicantem, concessit illi frui omnibus privilegiis mendicantium; unum autem est quod in illa Extravagante conceditur; nam in favorem totius religionis facta est illa prohibitio, ut constat etiam ex illis verbis, *volentes etiam conservationi ordinum mendicantium providere*; ergo hoc etiam privilegio fruitur Societas, ut religio Minorum, et quælibet alia vera religio mendicans, quamvis novior sit. Hoc autem decretum revocatum non est per prædictam privilegium, ut statim ostendemus.

39. *Deinde quoad mendicantes.* — Respectu vero religionum mendicantium, non invenitur universalis prohibitio transeundi ab una ad aliam. Referuntur autem speciales prohibitiones transeundi de licentia Superiorum, vel a Minoribus ad Minimos, vel e converso, quo Indulto, quatenus favor est religionis, a qua transitus prohibetur, uti potest Societas per communicationem privilegiorum. Respectu vero aliarum religionum mendicantium, utendum est generalibus principiis supra positus in c. 11, de potestate quam habent Prælati religionum, concedendi licentiam subditis transeundi ad religionem æqualem, vel laxiorem. In quo nos probabilius credimus non posse

dispensare saltem in ordine ad laxiorem, ut videtur etiam satis probare Concilium Tridentinum ibi, *cujuscumque facultatis vigore*; nam plane comprehendit etiam facultates propriorum Prælatorum. Quod quidem jus non derogatur per dictum privilegium, quia nec expresse ac formaliter id fit, nec etiam virtute, cum talis derogatio necessaria non sit ad proprium finem et effectum ipsius privilegii. Et hæc est ratio ob quam existimo ibi non esse datam talem potestatem, nam directe solum conceditur, ut subditus non possit exire sine licentia Prælati; inde autem non sequitur quod cum illa simpliciter possit; nam aliud est licentiam esse necessariam, aliud esse sufficientem, multoque magis ad hoc posterius requiritur quam ad primum; ibi ergo solum statuitur ut necessaria sit; ergo inde inferri non potest sufficere, neque ad hoc dari potestatem in Prælati, si aliunde non habeat. Quapropter, nisi Prælati Societatis judicet aliam religionem mendicantem esse simpliciter perfectiorem (quod nec faciet, nec facere debet in ordine ad suum regimen), non potest ex vi illius privilegii, nec etiam ex vi juris communis, ut existimo, talem facultatem concedere.

40. *Secunda pars declaratur.* — Sciendum est autem (ut aliam pronuntiatam partem declaremus) Gregorium XIII, in quadam Bulla *Cum alias*, anni 1582, concessisse Præposito Generali Societatis, ut possit professos e Societate emittere, et eis licentiam conferre ut possint ad quamlibet aliam religionem, etiam laxiorem, transire. In quo Indulto considerandum occurrit non concedi absolute potestatem dandi hanc licentiam professis quibuscumque volentibus transire ad alias religiones, sive monachales, sive mendicantes, sive pares, sive laxiores, solum per modum cujusdam dispensationis, quia magis appetunt aliud vitæ genus, vel sperant se majorem consolationem ibi habituros, vel quid simile. Sed solum concedit cum limitatione ad illas personas, in quibus tales causæ inveniuntur, ut, licet professi sint, eos expediat e Societate ejicere, quod esse non potest nisi propter graves culpas; aliæ enim causæ, quæcumque illæ sint, non sufficiunt ad professum emittendum, ut infra, tract. 10, lib. 11, ostendam.

41. *Suadet declaratio.* — Quod autem hæc fuerit mens Gregorii, constabit expendendo tenorem privilegii; nam imprimis in petitione seu dubitatione solum proponitur, an Præpositus pro tempore existens valeat etiam

professos ex causis id exigentibus ab ipsa Societate emittere, et ipsis sic emissis liberum sit, de ejus licentia, se ad quemvis alium mendicantium vel non mendicantium ordinem transferre: non ergo de omnibus professis, sed de illis, in quibus tales causæ inveniuntur, quæstio mota est; nec potestas dandi talem licentiam pro aliis quam pro sic emissis desiderabatur. Et juxta tenorem hujus propositionis respondet Pontifex: *Nos Societatis puritati atque incremento, emissorumque pro tempore salutem consulere volentes, statuimus ut in perpetuum liceat dicto Præposito, quos judicaverit, ab ipsa Societate emittere, eosque de ipsius Præpositi licentia, non tantum ad Carthusiensem, sed ad quemvis alium, etc.* In quibus verbis primo expendo verba illa, *Volentes consulere puritati Societatis*; nam ex eis colligo causam hujus emissionis solum esse posse peccata et pravos mores; nam hæc tantum sunt, quæ puritati religionis repugnant; hujusmodi ergo causa supponi debet, priusquam illa licentia locum habeat. Deinde, ex cæteris verbis satis constat, solum professis sic emissis talem licentiam dari posse, nam hoc satis expresse in eis continetur; quod etiam indicatum est in illa particula *et incremento*, quam Pontifex in sua ratione posuit; nam dare hanc licentiam probis et bonis professis per se non conferret ad incrementum Societatis. Atque hinc per argumentum ab speciali confirmatur prior pars assertionis, quia manifeste supponitur extra hunc casum et modum non habere Præpositum hanc potestatem. Imo ulterius mihi etiam probat, jure communi non habere Prælatos religionum potestatem concedendi suis subditis similem facultatem, maxime extra illum casum; præsertim quia ibidem prohibentur, ne illa gratia per viam communicationis uti possint, etiamsi alias amplissimam communicationem habeant.

42. *Objectio bimembris.* — Sed occurrit objectio, quia hoc modo nihil novi per illud privilegium conceditur; nam jure communi possunt Prælati religionis cujuscumque ejicere professos, qui talem pœnam merentur, ut supra probatum est. Item absolute ejectus, sine alia licentia potest quamcumque religionem intrare, cum possit in seculo manere. Respondetur ad priorem partem, primum, privilegium sæpe concedi ad dubium tollendum, et privilegium illud ad hunc finem directe postulatum esse, ut ex ejus initio constat; et ideo, licet aliud non concederet,

quoad hanc partem satis foret. Adde vero ex vi hujus privilegii concedi Præposito, ut non solum juxta rigorem juris communis, sed etiam ex minoribus causis possit professur emittere, si causæ illum gradum attingant. ut ad puritatem, et incrementum Societatis expediat talem personam emittere, ut latius infra, tract. 10, lib. 11, in proprio loco dicemus. Unde ad alteram partem respondetur eisdem modis, scilicet id, quod assumitur, non esse tam certum, quin ad tollendam dubitationem privilegium expediri poterit. Deinde dicitur videri concessum specialiter Societati, ut possit professum dimittere cum onere transeundi ad quamcumque religionem, quam Prælati voluerit assignare. Verum est tamen non posse subditum absolute cogi ad exeundum cum illa obligatione, sed necessarium esse ut voluntarie illam accipiet, ut supra generatim vidimus. Nihilominus tamen juste compelli potest proponendo illi optionem, aut sustinendi in Societate condignam suis delictis pœnam, aut transeundi ad aliam religionem, quia religio habet jus puniendi illum; et liberum eum ad seculum dimittere, cum alias verus religiosus Societatis semper maneat, non judicat expedire ad puritatem et bonum nomen Societatis, et ideo justa est illa compulsio. Ut tamen sit suavior, et facilius conditio a subdito acceptetur, data est ampla facultas Præposito, ut ad quamcumque religionem illi magis accommodatam, licet alias laxiorem, possit transitum concedere. Atque hactenus de privilegiis.

CAPUT XIII.

AN RELIGIOSUS LEGITIME TRANSIENS AD ALIAM RELIGIONEM POSSIT TRANSFERRE SECUM ALIQUOD PECULIUM.

1. *Quæstio de transeunte indebite, negative resolvenda est.* — Superest explicandum quid religiosum transeuntem consequatur; vel potius quid transeat cum ipso, vel quid amittat transeundo, quod per tria sequentia capita expediemus. Et primo, ac præcipue dubitari solet, an possit secum deferre mobilia, seu peculium aliquod quod prius habebat de licentia Prælati, vel aliquam partem ejus, vel saltem ea bona quæ ad monasterium attulit. Procedit autem dubium, quando transitus legitime factus est, id est, ex debita facultate, vel justa dispensatione; nam alias transitus est nullus, et ideo si seipsum transferre non

valet, multo minus bona sua secum deferre poterit. Unde, licet postea contingat religiosum, sic male translatum, manere in alio monasterio, permittente priori religione, et obtenta dispensatione, nihilominus non tenebitur prior religio aliquid de bonis, quæ occasione talis personæ habuit, reddere secundo monasterio, quia ipsa invita translatus est, et altera religio voluntarie illum suscepit, cum suo onere, et sine talibus bonis; ergo, licet postea prior religio consentiat in transitu, intelligitur id facere sine suo præjudicio, et consentiendo receptioni solius personæ prout jam facta fuerat, quod ex dicendis a fortiori constabit.

2. *Imo et de transeunte etiam legitime.* — *Ratio.* — Adde igitur, etiamsi transitus sit validus et legitimus, non posse religiosum secum deferre aliquid ex bonis, quæ in priori religione quovis titulo comparaverat, vel donatione, vel industria, vel alio simili modo. Ita docet Navar., Comment. 4, de Regular., num. 24, vers. *Undecimo*, et cons. 55, de Regular., ubi refert Abbatem, Cardinalem, et alios. Ratio ejus est, quam modo attigimus, quia beneficium per legem concessum intelligitur sine præjudicio tertii; ergo cum jus concedit transitum personæ, intelligi debet sine præjudicio prioris religionis, quoad cætera omnia. Hæc vero ratio supponit aliam fundamentalem, scilicet, quod religiosus nihil sibi acquirit, sed religioni, vel monasterio; ergo, licet postea discedat, non potest privare monasterium dominio talium rerum sua auctoritate, neque aliud monasterium potest illa accipere invito domino; utrumque enim contra justitiam est. Necesse est ergo ut vel prius monasterium velit illa donare, quod non præsumitur regulariter, nisi suum consensum satis exprimat, vel Superior, dispensando in transitu, in hoc etiam dispenset, quod etiam non præsumitur, nisi id declaret, propter rationem a Navarro inductam.

3. *Dicta ratio valet pro quovis transitu.* — Atque hic discursus ostendit, hanc regulam indistincte procedere in quacumque mutatione religiosa, sive sit ad monasterium arctius, sive ad alia, et sive sit ad petitionem ejus per modum dispensationis, sive ex alia causa necessaria, vel per modum coactionis propter culpas, vel etiam propter utilitatem et exonerationem ipsius monasterii cum consensu religiosi, et dispensatione seu privilegio Superioris. In omnibus enim his casibus, si transitus absolute concedatur sine appo-

sita conditione, quasi per modum mutui contractus, de aliquibus bonis secum deferendis, nulla prorsus transferre potest; ratio est, quia dominium acquisitum monasterio in talia bona fuit omnino absolutum, et independens a futura conditione vel mutatione personæ; ita ut, licet in professione includatur conditio, ut persona possit transire ad meliorem frugem, non tamen illa extenditur ad bona, quæ religiosus acquirit post professionem in tali religione.

4. Ratio autem hujus est, primo, quia status religiosus non postulat, nec per se requirit hujusmodi bona, sed potius abnegationem eorum, et ideo, licet quoad personam includatur conditio melioris frugis, non oportet ut illam comitentur bona. In quo est magna differentia inter vinculum matrimonii rati, quando dissolvitur per professionem; tunc enim unicuique parti reddenda sunt bona quæ ad illam pertinent, quia et illorum habebat dominium, et quodammodo per se sunt necessaria in tali statu, quod secus est, ut dixi, in statu religioso. Secundo, quia, quamvis in professione includatur dicta conditio, quamdiu illa non impletur, religiosus est sub absoluto dominio religionis, quia dum conditio non impletur, status est absolutus; omnes ergo actiones ejus, et quidquid ex eis resultat, transeunt in absolutum dominium religionis. Ut si Petrus sit servus Pauli pro certo tempore, vel non, ut talis conditio impleatur, quidquid eo tempore servus acquirit, fit domini, ita ut licet postea impleatur tempus vel conditio, et persona servi fiat libera, bona prius acquisita maneat apud dominum; imo nulla est servitus tam perpetua, quæ non includat saltem hanc conditionem, Nisi dominus voluntarie manumittat; nemo autem dixerit servum manumissum secum posse deferre bona in servitute acquisita; ita ergo de religioso censendum est, qui in his maxime rebus, quæ ad dominium bonorum spectant, fere æquiparatur servo, ut in superioribus dictum est.

5. Dices: esto hæc vera sint de his bonis quoad dominium eorum, non vero quoad usum. Nam hic usus debebatur tali religioso, et hoc jus non amisit propter transitum ad aliam religionem; ergo potest ea bona deferre, non ut dominus illorum, sed tantum ad utendum illis, atque adeo sub hac conditione, ut si post mortem ejus duraverint, ad prius monasterium redeant. Et confirmatur primo, quia qui sentit onus, debet et sentire com-